(Nro. 297.)

GAZETA LWOWSKA.

We Srodę Nro. 148. 29. Grudnia 1819.

Wiadomości zagraniczne.

Zjednoczone Stany Ameryki Północney.

Dzień 30. Sierpnia 1819 stanowić będzie ważną epokę w przyszłey historyi Ziednoczonych Stanów Ameryki północney. D. 30. Sierpnia udał się batallion strzelców Amerykańskich ku krainóm północno-zachodnim, dla założenia tamże osady woyskowey, przeznaczoney wziąć w umiarkowańsze granice nieskończenie rozciągły handel futrzany Anglików w Kanadzie, który prowadzą Angielskie Kompaniie kupczące futrami z Indyiami przypieraiącemy aż do morza spokoynego, a tak, wypływaiący ztąd zysk zmnieyszyć rocznie do milliona talerów, takowy obrócić dla Ziednoczonych Stanów i panowanie tychże do nayodlegleyszych i zamieszkałych granic północno-zachodnich rozciągnąc, aby tym sposobem i z tey strony przeciąć wszystkie wpływy Europeyczyków na te krainy i na Obywateli Ziednoczonych Stanów Ameryki północney.

Wyprawą tą dowodzi Podpułkownik Thalbot Chambers, batallion stoiący pod iego rozkazami składa się z 300 ludzi. Cała ta wyprawa puści się wodą, tym sposobem zkróci niezmiernie daleką podróż, oszczędzi trudów a zapasy żywności, które z sobą prowadzi zabezpieczą ią od głodu w okolicach niezamieszkałych. Płynąc zaś będzie w zwyż rzeką Missury do tego mieysca, gdzie rzeka Żołty Kamień (*Yellów Stone River*) w nią wpada. Przy uyściu rzeki Żołtego Kamienia założony będzie port, którego osadą ma bydź tenże batallion strzelców. Ponieważ zaś pochod ten wodą do góry trwać ma miesięcy sześć, a rzeka nie więcey nad miesięcy dwa ieszcze od dnia wyruszenia będzie nie za marznięta, osada przeto, wysiąść ma na brzegi w mieyscu, które osądzi za naydogodnieysze, pod dachem drewnianym przepędzi zimę, z pierwszym dniem wiosny uda się daley, ażeby na mieysce swego przeznaczenia wcześnie przybyła i ieszcze przed zimą mogła założyć osadę. W tenczas osada wystawi domy drewniane na mieszkanie, a w przypadku gdyby przedsiebiercy na oznaczony czas nie mogli dostawić żywności, takowey część przynaymniey z własnego starania na zapas mieć będzie. W tem to zamiarze bierze nasiona wszystkich zbóż i roślyn, które w okolicach północnych Kanady doyrzeć mogą, iako to: pszenicy, żyta, ięczmienia, owsa, i tak zwanego (Mandańskiego żyta), które się przy uyściu rzeki Żółtego Kamienia uda. iako w klimacie dla niego przyzwoitym. Osada ta woyskowa założoną będzie sto mil Angielskich (20 Niemieckich) daley iak Quebeck; iednak że klimat wewnątrz kraiu pod równą szerokością iest łagodnieyszy prawie o 10 gradusów iak na brzegu morskim, zatem przez staranność i czas, udawać się będą takie rośliny, dla których, byłoby za zimno w okolicach Quebeku i Montreal. Osada ku zachodowi oddaloną będzie na 1800 mil Angielskich (400 Niemieckich) od miasta Ziednoczonych Stanów Ameryki północney Wassyngtonu) iako od przyiętego dotąd punktu średniego Amerykańskich kraiu. Po zaięciu Florydy, Państwo Ziednoczonych Stanów Ameryki północney, rozciągałoby się w poprzeczney linii przez Amerykę, od uyścia Missisipi, do ladowatego morza, od Atlantyckiego aż do morza południowego.

Wielka Brytaniia.

Gazety Londyńskie z d. 2go i 3go b. m. które dnia onegdayszego miały nadeyść ieszcze nie nadeszły; lecz Gazety Paryzkie zawieraią z Londynu z d. 2go b. m. wiadomości następuiące: Ponieważ wniesiony Bill względem stęplu ulotnych pism, które składaią się mniey iak ze dwóch arkuszy i nie kosztuią 6 pensów iest tak zwanym Billem pieniężnym (monney bill) Izba niższa musiała zatym ieszcze przed naradzeniem nad tym przedmiotem zamienió się w powszechny wydział, ażeby dała swoie zdanie względem potrzeby użycia tych środków. Działo się to 1. Grudnia, a przełożona odpowiedz Kanclerza Izby skarbowey po-

chwalaiąca iest osnowy następuiącey.“ Każde pismo ulotne, zawieraiące wiadomości lub rozprawy nad wypadkami politycznemi lub sprawami Kościoła i Rządu, a składaiące się z dwóch arkuszy drukowych i sprzedawane za mnieyszą cenę iak 2 Pence; uważane bydź powinno iako Gazeta, i należeć ma do kategorii pism wytkniętych w uchwale o stęplu.“

Kuryier uprawnia bardzo te zasady, osobliwie ze względu sprawiedliwości, przeciwko samym Gazetom i Dziennikom.

W tymże samym wydziale głosowała Izba niższa na koszta utrzymania 23,000 ludzi od marynarki, licząc w to 8000 woyska morskiego. Liczba ostatnich pomnożoną będzie o 2000, przez co będzie 1200 ludzi woyska liniiowego czynnego.

Pomiędzy rozporządzeniami, które ten Bill przeciwko buntowniczem i bezbożnem pismom zawiera, uważaią artykuł; przeciwko Gabinetom do czytania i politycznym klubom, które nie mogą bydź otwarte tylko za pozwoleniem dwóch Sędziów pokoiu, i znowu dla nieobyczaynych i buntowniczych pism albo mów mogą bydź zamknięte. Sędziowie pokoiu maią mieć prawo przeglądania książek wystawionych w podobnych Gabinetach.

Monitor Paryzki przywodzi następuiące texta z długiego artykułu umieszczonego w Kuryierze z d. 2. b. m. „Nowe środki przełożone Parlamentowi, ściągną bezprzecznie na kray nayzbawiennieysze skutki. Ministrowie twierdzą, a strona oppozycyyna powtarza nam, że większość i bardzo znaczna większość Ludu iest rostropną i rzetelną. Jeżeli się tak rzecz ma, o czem iesteśmy przekonani, wypływa ztąd, że większa część Ludu cieszyć się będzie ze środków, które wyłącznie zmierzaią do iego obrony i dobra. Przeciwników tych środków, iak się nam zdaie możnaby na trzy dzielić klassy. Pierwszą i nayliczniejszą składaią Radykaliści, ich to uwagi nie może uyść Bill, który zawiera zasady zachowuiące porządek towarzyski, a tem samem niezgodne z ich nadzieiami i planami. Zdaie się nam, że niewięcey uważać należy tę klassę przeciwników, ile nieprzyiazne oświadczenia oszustów przeciwko przepisom policyi. Oppozycyia w Parlamencie tworzy drugą klassę. Znana iey moc, lecz, że swoią liczbą nie może bydź straszną, zatem każda troskliwość w tey mierze byłaby nierozstropną. Organizowane argumenta, umowione naprzód mniemania, systematyczne widoki, zastosowane do niestałych i zmienuych potrzeb wewnętrznego prawodawstwa, tak są widocznie niedorzecznemi, że się zupełnie nie dziwimy, iż są pozbawione wszelkiego wpływu. Trzecia klassa zaymuie nieukontentowaną i buntowniczą prassę druku; autorów, którzy z powodu złego sposobu myślenia środki Rządu ganią, krytykuią i potwarzaią, a to dla tego, bo sami niewiedzą coby mieysto tego czynić należało. Do tey ostatniey klassy kładziemy tak nazwaną gazetę Europeyską (*Thimes*). Tem trzem klassom złożonym z niesamoistnych bezstronnych i oświeconych przeciwników, stawiamy wielką massę Narodu, to iest wszystkich, co się odznaczyli stopniami, talentami, bogactwy i zaszczytną wiernością. Jakaż sprzeczność!“

W Izbie wyższey d. 3. przyięte zostały 2 Bile; ieden, przeciwko taynemu się ćwiczeniu w broni, drugi, mocą którego upoważnione zostały Zwierzchności Hrabstw Derby, Stafford, Chester, Lankaster, Yorku, (zachodni obwód) Durham i Northumberland w Anglii, iako też Zwierzchności Hrabstw Lanark w Szkocyi czynienia śledztw względem złych zamiarów i ukrytych zapasów broni. Przełożony zaś przez Lorda Darnley dodatek a przez Xięcia Sussex poparty, żeby śledztwa te w porze nocney niebyły przedsiębrane, został odrzucony.

Dnia 3. dali Radykaliści wielką ucztę na zaszczyt Apostaty Cobbetta w Londynie w oberzy pod koroną i kotwicą. Hunt, który od trzech tygodni był popadł w niełaskę, przy tey okoliczności pokazał się na widowni, ażeby podczas tey uroczystości przewodniczył. Cobbett i Hunt nastawali, ażeby się przy iedzeniu, wstrzymać wszystkich trunków mocnych, iako to wina, piwa i wódki, i tylko pić wodę. „Woda, mowił Hunt, iest napoiem prawdziwego Radykalisty, ponieważ za ten nic się Koronie nie opłaca. Ale może wam kochani Bracia woda z Tamizy żołądek osłabi, dla tego, piycie tak, iak ia wodę z pieprzem!“ Kosztowano napóy podług przepisu Prezydenta, lecz znalezione go nieprzyiemnym. Ponieważ Dr. Watson ostatniey uczty dla Radykalistów nie zapłacił i został uwięziany, przeto tym razem postarał się oberzysta o rękoymią przed zastawianiem stołu.

Hiszpaniia.

Zdaie się, iż Rząd ma zamiar zaiąć się na nowo wyprawą Kadyxeńską, nakazano zaciągi do wszystkich pułków przeznaczonych na okręty, i takowe chcą iak nayśpiesznie postawić w zupełności.

Francyia.

Domysł nasz, który umieściliśmy w ostatniey gazecie naszey względem P. Gregoira,

z ostał przywiedziany do skutku. Na posiedzeniu Izby Deputowanych z 6. Grudnia odrzucono wybor Gregoira niezmierną większością głosów a to z dwojakich powodów, z braku formalności i z powodu niegodności wybranego. Uchwała ta ogłoszoną została przy powszechnym okrzyku: „Niech żyie Król!“ tak w sali iak w Trybunach. Posiedzenie to było tak ważnem, że krótki wyciąg tey obszerney rozprawy zaymie czytelników naszych. — Z porządku dziennego zabrał głos zdawca sprawy piątego Wydziału o wyborze piątego Deputowanego z Departamentu Izery P. Gregoira.

P. Becquey rzekł: „Mam zaszczyt bydź wybranym na tłómacza Wydziału piątego, który przekonawszy się po uważnym rozstrząsnieniu, że Kollegium wyborców Departamentu Izerskiego podczas ostatnich wyborów niepostąpiło stosownie do artykułu 42 Konstytucyi, a z mądrych i przezornych rozporządzeń tego artykułu wypływa, że każdy Departament powinien mieć nieustannie pewną liczbę Deputowanych w Izbie, którzy iako posiadacze lub przez związek praw politycznych do niego należą; aby wszystkie sprawy Departamentu mogli Izbie przełożyć, wszystkie potrzeby iego znać i wszystkie życzenia iego wynurzyć.

Artykuł 42 brzmi iak następuie: „Połowa „przynaymniey Deputowanych musi bydź wybra„na z obieralnych, którzy maią swoie zamiesz„kanie polityczne w Departamencie.“

„Okazuie się iawnie, iż Konstytucyia nie wymaga, by połowa wybranych Deputowanych zamieszkała istotnie w Departamencie, którą mianował; ona uznaie zamieszkanie polityczne (*domicile politique*), które często toż samo znaczy co istotne zamieszkanie, lecz od tego iednak rozłączone bydź może. Różnica podwoynego zamieszkania istnieie od roku 1803.“

„Konstytucyia obwarowała prawnie byt zamieszkania politycznego niezawislnie od istotnego, zamieszkania, a prawo z d. 5. Lutego 1817 oznaczyło warunki, pod któremi takowe osiągnąć można.“

Kollegium wyborowe Departamentu Izery miało 4 Deputowanych mianować; z tych dwóch przynaymniey powinni byli bydź wybrani z wybieralnych, którzy swoie zamieszkanie polityczne mieli w Departamencie.“

„P. Savoye Rollin pierwszy Deputowany ma bezsprzecznie swoie zamieszkanie w Departamencie Izery.“

„Hrabia Francais, który drugim iest mianowany, ma także swoie zamieszkanie polityczne w Departamencie Sekwany i Marny.“

„Wydział piąty iest tego zdania że P. Sapey obrany będąc trzecim Deputowanym, równie nie był zamieszkały politycznie w Departamencie Izery, i tylko iak obcy obrany bydź mógł, stosownie więc do tego, 4 Deputowany obrany był bydź powinien z wybieralnych, którzy istotnie do Departamentu Izery należą.“

Ponieważ Kollegium wyborowe Departamentu Izery mianowało PP. Hrabiego Francais i Sapey, wyczerpało zatem prawo wybrania Deputowanych z listy wybieralnych Departamentu; i od chwili w którey wybory te ukończone zostały, głos Kollegium wyborowego podług prawideł, niemógł paść iak tylko na iedną osobę obiętą w liście wybieralnych Departamentowych. Jeżeli zatem Kollegium to wybrało ieszcze drugiego Deputowanego obcego Departamentowi, iest to więc oczewiste naruszenie artykułu 42 konstytucyi i ztąd to mianowanie iest nieważne i bezskuteczne.“

„I takie iest zdanie Panowie moi, któremi Wydział 5ty zlécił dla tego, bym wam ie do naradzenia się przełożył. Tenże Wydział był oraz tego zdania że P. Gregoire niema prawa bydź przyiętym do Izby, ponieważ iego wybor iest nieważny, moglibylibyśmy oszczędzić sobie pytania nierównie trudnieyszego, które obruszyło wszystkie umysły od dnia, w którym wieść o tem mianowaniu rozeszła się po Królestwie, moglibyśmy byli oszczędzić poddania pod wasze rozpoznanie pytania; pochodzącego z zasad publiczney moralności, połączoney z nayboleśnieyszym wspomnieniem, albowiem przypomina straszną zuchwałość, którą żałoba narodu każdego roku ustopni ołtarza opłakuie. Ponieważ nieformalność wyboru przeciwna konstytucyi P. Gregoira oddala nas od wspomnienia względem osoby i rozpraw tegoż obranego, ograniczamy się tylko na tem życzeniu, żeby Izba nigdy niemiała potrzeby roztrzygać co się dotycze osobistości i prostować czynności Kollegiiów wyborowych. Chcémy spodziewać się że Wyborcy Francyi, dostatecznie ostrzeżeni, przez rozgłoszone zdania, które się tak mocno wyiawiły, szanować będą w wyborach swoich dostoyność korony i uczucie narodowe, którym Król tak głęboko był przeięty, że przy otwarciu ninieyszego posiedzenia o wielokrótnych czynach swoiey łaski raczył was zawiadomić. Chcemy spodziewać się, że ieśliby się ieszcze raz udało duchowi fakcyi przez to, że niewiadomość zwodzi i słabość w błąd prowadza osiągnąć korzyść szkaradną, takowy znaydzie nieprzestępną tamę w obwodzie tego Zgromadzenia. Wierna Izba

ta, ieżeli potrzeba będzie, ustali tak chwałę Tronu i Narodu iak swoią własną, przeciwko przedsięwzięciom powszechnego nieprzyiaciela.“

„W imieniu przeto Wydziału 5go wnoszę byście WPanowie, uchwalili, że wybor P. Gregoire iest nieważny.

To było hasłem do powszechnego poruszenia Izby. Strona lewa podniosła okropny hałas i usiłowała tym samem zniweczyć dalsze rozprawy. Nadaremnie zalecał Prezydent spokoynosć, Lainé, Labourdonnaye, Demarcaye, Benjamin Constant, Kazimierz Perriere, chcieli wszyscy razem wystąpić na mownicę. Podczas kiedy Lainé wiódł mocny spór na Trybunie z Sekretarzem Izby Kazimierzem Perrier nie dopuszczaiącym do mowienia pierwszych, udało się zdawcy sprawy Becqueyowi zwrócić uwagę Zgromadzenia na to, że honor Izby zależy na wolności rozpraw, że każda uchwała podlegać powinna uprzedniemu roztrząśnieniu, i że ci, którzy się celnieyszemi przyiaciołami wolności mianuią.... Tu wszczął się hałas na nowo. P. Pasquier nawet upominałby poważać wolność mowienia. Lainé potrzeci raz wstąpił na mownice; lecz niepozwalili mu mówić.

(*Dokończenie nastąpi.*)

Na posiedzeniu Izby Deputowanych z d. 7. b. m. przystąpiano do wyboru drugich 4 kandydatów na dostoyność Prezydenta. Na tę dostoyność wybrani zostali PP. Courvoisier, Lainé, Bellart, i Savoye Rollin, Król mianował z pięciu kandydatów P. Ravez na Prezydenta.

Niektóre gazety Paryzkie namieniaią znowu o zmianie Ministeryialney. Dziennik sporów przeznacza Ministerstwo zewnętrzne P. Margrabiemu Latour Maubourg; P. Baronowi Pasquier nowe Ministeryium handlu i rękodzieł maiące się dopiero utworzyć; Margrabiemu Lauriston Ministerstwo woyny; na inne mianowania ieszcze się niezgodzono. Gazeta Ultraliberalistów niepodległy (Independent) mowi równie o zayść maiących zmianach, i mniema, że te stosownie do myśli Ultrarojalistów zayść maią. Wieści te podaiemy za takie iakiemi są zapewne w istocie, niechcąc ich taić bynaymniey.

Szwaycaryia.

Gazeta Arauska zawiera list Expedycyi gazetowey Wielkiego Xięstwa Badeńskiego, zawiadomiaiący nakładcę Gazety Arauskiey, że ta Expedycyia niemoże przyiąć Prenumeraty na Gazety Szwaycarskie; w których nie będzie wymienione imie Redaktora i Nakładcy, lub które nie będą miały pozwolenia przepisanego prawem cenzuralnym Wielkiego Xiestwa Badenskiego i które nie będą w cenzurze. Nakładca Gazety Arauskiey ma się więc poddadź tym przepisom, ieżeli chce żeby Gazeta iego do Wielkiego Xięstwa Badeńskiego wpuszczona bydź mogła. — Nakładca Gazety Arauskiey P. Sauerländer odpowiedział na to: „Że stównie do rozkazów Rządu iego Kantonu, imie Nakładcy iuż od półtrzecia roku wyrażone iest w Gazetach, i że rozporządzenia innych Państw zupełnie go niedotyczą. Nakoniec że chętnie zrzeka się odbytu na Gazety swoie w Wielkim Xięstwie Badeńskim, i t. d.

Królestwo Polskie.

Gazety Warszawskie z d. 21. Grudnia umieściły następuiący Reskrypt Królewski:

My Alexander Iwszy, etc. etc.

Na rapport ukochanego Brata Naszego Wielkiego Xięcia Konstantego Naczelnego Wodza woyska Naszego Królestwa Polskiego.

Zważywszy nieuchronną potrzebę zapełnienia zwykłego ubytku iakiego doznały w ciągu ubieżonego roku rozmaite tegoż woyska korpusy, tudzież zastąpienia liczby ludzi mogących uzyskać uwolnienia, bądź z powodu upłynionego czasu ich służby, bądź też dla wieku ich, słabości zdrowia, lub innych prawnych powodów, iako to spadków, opiek, i tym podobnych; postanowiliśmy i stanowiemy, co następuie:

Artykuł 1. W celu utrzymania woyska Naszego Królestwa-Polskiego na rok 1820, w komplecie stopy pokoiu, wybranem będzie poczynaiąc od 1. Listopada roku bieżącego na całey rozciągłości Królestwa, cztery tysiące pięćset rekrutów z rzędu popisowych.

Art. 2. Zaciąg ten uskutecznionym będzie, wedle prawideł obiętych postanowieniami Naszemi o zaciągu, z dat 5/17. Października 1816, i 17/28. Listopada 1819.

Art. 3. Wykonanie ninieyszego postanowienia Naszego, które w Dzienniku Praw ma bydź umieszczonem, Kommissyi Spraw wewnętrznych i Policyi i Kommissyi Woyny polecamy.

Dan w Warszawie dnia 26. Września / 8. Paździer. 1819 roku.

(Następuią podpisy).

Redakcyia F. Krattera. — Drukiem J. Pillera.